

Veenhoperkogge Boekje 8, September 2005 (extra uitgave)

Inhoud:

Arbeidsdienst	2
Herinneringen '40 – '45	3
Twee Scharwouder kinderen in de oorlogsjaren	4
Grosthuisen '40 – '45	7
Zwarte handel?	11
Vluchten was onmogelijk	14
Wat ik nog weet over de jaren '40 – '45	16
Wapensmokkel in Grosthuisen	18
Naar Friesland	19
Hongertocht naar Twente	20
Ledenlijst	22

Vereniging 'Hemony'

voorzitter: D. Schuijtemaker.

secretaresse: C. Bouwman

penningmeester: J. de Reus

redactieleden Veenhoperkogge:

G. Busman

J. van der Lee.

J. de Reus.

correspondentieadres:

Drecht 11,

1633 HZ Avenhorn. 0229-542479.

E-mailadres: j.de.reus@hccnet.nl

op internet zijn wij te vinden op:

<http://hemony.geschiedenisbank-nh.nl>

**1 maal per jaar in december
verschijnt 'Veenhoperkogge'.**

Contributie € 6,- per jaar

Giro rek.nr: 4548306

**t.n.v. Historische Vereniging Hemony,
Avenhorn.**

copyright 2005.

**voor het overnemen van artikelen
is schriftelijk toestemming nodig.**

oplage 150 exemplaren.

ARBEIDSDIENST

April 1942 werd de N.A.D. (Nederlandse Arbeids Dienst) verplicht ingevoerd voor de lichtung geboren 1925 - 1926. Doel werkloosheid bestrijden, orde, discipline, regelmaat en gemeenschap bij te brengen.

Deze opleiding duurde vijf en een halve maand.

5 Januari 1944 moest ik me melden in Overloon bij Vierlingsbeek. 's Morgens om 4.30u vertrokken (ik woonde bij mijn ouders in Hem) lopend naar Hoogkarspel. Ik zie wel hoe het loopt met de treinen. In ieder geval kwam ik in Vierlings aan met vele anderen. De kaderleden stonden ons op te wachten en met korte bevelen gingen we in het gareel lopend naar kamp Overloon.

Dienstplichtig arbeidsdienst 1944 bij Overloon met stip P. Weel

Het eerste wat ons overkwam was strozakken vullen, daar sliep je op, dan uitreiking van uniform, schoenen met ijzers eronder, sportkleding enz. en een spade. Op de kamer stonden acht maal twee houten bedden boven elkaar. In de kamer stonden ook twee stapels met ieder acht krukken. Deze krukken werden dan voor het bed geplaatst, waarop je je kleding in voorgeschreven volgorde en tot op de millimeter nauwkeurig moest opvouwen en stapelen voor het naar bed gaan. Alles kreeg een nauwkeurig omschreven plaats.

Dagindeling: 5.30 reveille, je moest binnen 10 min. buiten staan in sportkleding voor een veldloop.

Om 6.40 vlaggenparade.

Van 6.45 tot 7.45 wassen, scheren en ontbijt

8.00 afmars, werktijd van 10 uur tot 14 uur

Dan volgde om 14.30 vorming = lessen op allerlei gebied met daartussen door excursie.

Van 16.30 tot 17.30 verplichte bedrust

18.30 de warme maaltijd

21.00 taptoe.

Deze opleiding duurde zes weken en je verplaatsen moest altijd in looppas gebeuren. Als je dan buiten moest en het ging niet vlug genoeg, dan moest je weer naar je kamer, soms tot wel vijf keer aan toe, het ging nooit vlug genoeg. Het was een militaire training, bevelen klonken eindeloos.

Kaderleden maakten je duidelijk dat je als individu niets voorstelde en ze vernederden je voortdurend. De opleiding was heel zwaar.

Op de formulieren die je moest invullen, zoals schoolopleidingen had ik gezet, dat ik trommelaar was op de muziekvereniging in Venhuizen. Tegen maart moest ik me melden in Hulten, kampnaam "de Vossenbergh" bij Tilburg bij het districtsstaforkest.

Links: P. Weel, rechts: Cor Stam uit Wognum

Daar werd meestal doorgebracht met oefenen van muziekstukken met optreden in stad en dorp. Omdat ik familie in Goirle had ging ik 's zondags altijd lopend over de hei daarheen. Het eten was weinig in het kamp

en bij familie werd het goed aangevuld. Op 5 april had arbeidsman P. Weel 9 dagen periodiek verlof, ook op sommige weekeinden waren wij vrij. Buiten het optreden van de muziek hadden we ook dienst. Dienst bestond uit militaire training. Bij exercitie moest de spade er blinkend uitzien. Een strenge inspectie volgde. Denk erom dat ze krap keken, er mocht niets aan mankeren. In juni 1944 kreeg ik weer verlof. Ik ben toen niet meer teruggekeerd. Ik had een goed adres gevonden waar ik als boerenknecht tot het einde van de oorlog ben gebleven. Na de oorlog kreeg ik in 1946 een oproep voor militaire dienst, en moest febr. 1947 naar Indië tot 1950.

Scharwoude P. Weel

HERINNERINGEN 1940-1945 DOOR Bep Deen-Leek

Ik ben geboren in 1934 te Grosthuisen en was dus 6 jaar toen de oorlog uitbrak. Bang ben ik nooit geweest wel spannend vond ik het. Op een dag was ons huis omsingeld door soldaten, ik kwam naar beneden en zag bij het café van D.S. Koning mannen tegen de muur staan. De mannen stonden met de handen omhoog en Duitsers erbij met een geweer. Mijn moeder stond bij de voordeur en er waren Duitsers met een Hollander, geen idee wie dat was. Broer Henk lag op een kruisbed voor het raam in de keuken. Hij sliep daar, omdat zijn benen in het gips waren. Later hoorde ik dat ze gevraagd hadden "wat is er met dat kind aan de hand? ". Vader had moeder tevoren geïnstrueerd dat als ernaar vragen wat hij mankeerde, dan zeg je maar dat hij difterie heeft, dat zie je toch niet. Ze zijn ook niet binnen geweest, maar vroegen wel waar is uw man. Hij is bij de eenden zei ze, die had hij samen met Jan Beemsterboer. Moeder moest hem van die mannen gaan halen. Zij is naar hem toegegaan en vertelde wat er aan de hand was en zei dat hij van die mannen moest komen. Pa gaf haar een zoen en ging met de roeiboot weg en is ondergedoken. Een neef van ons uit Alkmaar was boven in huis ondergedoken en die had het daarboven goed benauwd gehad. Hij zei "tante Grad ik heb nog nooit zoveel weesgegrootjes gebeden als nu". Pa en Cor Bierman, die neef, en nog meer mannen zijn toen op de bouw in een boot ondergedoken. Ze konden 's avonds zien of het veilig was om thuis te komen, want dat hadden ze met elkaar afgesproken dan hing moeder een theedoek op.

Wij speelden vaak op het terrein van Henk Ooms en op dat terrein stond een woonwagen waar Jaap Zwaan in woonde. Vlak bij die woonwagen stond een schuurtje en daar vonden we huisnummerbordjes, die van de huizen afgehaald waren. Je hoorde later dat het voor de veiligheid was. Met deze bordjes hebben we heerlijk gespeeld, het waren voor ons bordjes en pannetjes. Toen we dit thuis vertelden, mochten we het niet aan anderen zeggen dat zij daar lagen, maar de volgende dag waren ze allemaal weg.

Ik speelde met mijn vriendinnetjes weer op het erf van Henk Ooms toen er door vliegtuigen op een melkauto werd geschoten, spannend hoor! Maar van Jaap Zwaan moesten we direct op onze buik gaan liggen voor die grote schuur die daar stond. We vonden dit helemaal niet leuk maar je deed het toch, kijken was veel mooier. Mijn zusje Coby is in 1941 geboren, maar ze kreeg na korte tijd last van kroep. Er werd met een keteltje en een lange tuut eraan en een klein emmertje eraan bij haar gestoomd. Er was nog geen foto van haar, met kermis ging het hele gezin namelijk op de foto, en er was ook geen fotograaf langs geweest. In 1942 is Coby overleden en toen heeft mijnheer van Loon de hoofdonderwijzer van de Grosthuiser school een foto genomen van haar in het ledikantje. Ze had een lang wit jurkje aan, kransje van bloemen om haar hoofd en bloemetjes in haar hand en rondom haar. Een mooie herinnering, ondanks het verdriet, moe was er heel blij mee.

Op een avond lagen we in bed en hoorden we mensen met een roeiboot zacht pratend, zoveel mogelijk hun best doende dat er niets gehoord werd. We keken nieuwsgierig en zagen buurman Zuidland, buurman Vendel en Joop Zuidland, dingen sjouwen naar het huis waar Louw Vendel en zijn gezin woonde. We vertelden het aan pa en moe en die zeiden dat we er niet over mochten praten. Later hoorde ik dat de burens ons waarschijnlijk toch gehoord hadden. Pa en moe kregen toen wel vlees van ze. In de oorlog had mijn moeder een keer de snoepbonnen geruild voor speelgoed bij de ouders van D. Schuijtemaker, het mooiste speelgoed wat ik me daarvan kan herinneren was de meccano, waar we veel mee gespeeld hadden.

Ik kwam een keer naar beneden om naar de w.c. te gaan, pa en moe zaten daar alles goed afgesloten met licht aan en dat was toch afgesloten? Dat werd dus afgetapt en weer mocht ik er niet over praten, niet met mijn broertjes en zusjes en niet met anderen, ik heb dat ook nooit gedaan. Na de oorlog heb ik er wel over gepraat, toen kwamen de verhalen pas los.

Pa en Jan Jonker zijn een keer betrapt met een boom omzagen door politie Warrink. Het was te laat om de boom te redden en ze moesten de boom van Warrink aan moten hakken en zagen en naar de school in Grosthuisen brengen. Daar werd het hout verdeeld en ook wij kregen er wat van, dit heb ik van horen zeggen.

Na de oorlog werd het bevolkingsregister met de Fanfare vanaf Het Hoog teruggebracht naar het gemeentehuis in Grosthuisen. Het was een feest dat het register terugkwam en waar was dit boek al die tijd ondergedoken geweest? Wat mij nog steeds is bijgebleven dat de koeien reageerden op de muziek en dansten in het weiland.

Bep Leek – Deen, Avenhorn, April 2005

TWEE SCHARWOUDER KINDEREN IN DE OORLOGSJAREN

Hoe het allemaal begon.

Op de tiende mei 1940 werd Jaap wakker door een hoop lawaai, vliegtuigen die van Oost naar West vlogen om het vliegveld in Bergen te bombarderen. Duitse vliegtuigen! Oorlog!
Sinds 1937 woonde het gezin Honijk bij het station Avenhorn in Scharwoude in de dienstwoning, een voormalige goederenloods. Dat gebouw staat er nu niet meer. Vader Honijk werkte bij de spoorwegen op het station Avenhorn als stationsbeambte en verzorgde de treinenloop langs Avenhorn alsmede de bevrachting van tuinbouwproducten die van de veiling in Avenhorn aan de laad- en losplaats in Scharwoude in goederenwagons werden geladen. Deze wagons werden daarna door een locomotief opgehaald en naar Hoorn gebracht en daar met wagons uit andere plaatsen tot een goederentrein geformeerd die allerlei plaatsen in Nederland als bestemming had. Gezien het feit dat tijdens de oorlogsdagen vanaf tien mei vader Honijk dienstplichtig soldaat was had hij zich op zijn opkomstadres moeten melden. Maar omdat het treinverkeer voor defensie van zeer groot belang was kon hij op de post Avenhorn blijven om een goede treinenloop te bevorderen. Na de capitulatie werd het treinverkeer op normale wijze onder Duits toezicht voortgezet tot september 1944 toen het hele spoorwegpersoneel na een oproep uit Londen van de Nederlandse regering in staking is gegaan.

Verlaadstation met kantoor in Scharwoude

De eerste dagen.

In de eerste oorlogsdagen toen het Nederlandse leger nog verzet bood werden onder politiebegeleiding opgepakte NSB'ers uit de steden naar de Krententuin in Hoorn gebracht. Die blauwe Kromhout stadsbussen met NSB'ers zagen de schoolkinderen waaronder ook Annie Bolluit, toen nog Annie Lely door de dorpsstraat rijden richting Hoorn.

Ook kwamen er treinen langs het station met evacués uit de provincie Utrecht waar o.a. bij de Grebbeberg werd gevochten en waar land onder water werd gezet, De Hollandse Waterlinie. Die mensen hadden natuurlijk minimaal bagage bij zich maar Jaap herinnert zich de roodgeruite slopen waarin hun bezittingen waren gepakt.

De kinderen gingen die eerste dagen niet naar school en zwierven door het dorp om niets te missen. Vanuit het Noorden reden legercolonnes met Nederlandse soldaten, de wagens gecamoufleerd met takken, door het dorp richting Amsterdam waar nog gevochten werd. Er was nog geen N 247 of A7, dus alle verkeer N.Z. en omgekeerd ging door het dorp. Bij de brug over de vaart die gedempt is voor de aanleg van de N 247 zag Jaap de eerste twee Duitsers op een motor met zijspan na de capitulatie van het Nederlandse leger. Ze vroegen naar het gemeentehuis, toen nog in Grosthuisen, en kwamen kennelijk het gezag overnemen.

Bezetting.

Snel daarna kwam een kleine radio-eenheid in Scharwoude. Even ten Zuiden van het dorp was een luisterpost in de dijk ingegraven waarmee ze de bewegingen van de Engelse vliegtuigen konden afluisteren en doorgeven naar een vliegbasis in Leeuwarden.

De ongeveer tien soldaten die dat werk deden werden niet bij burgers ingekwartierd, maar sliepen en kookten in de Waterschapsschuur.

Na ongeveer een half jaar verdwenen ze weer en werden veel later ongeveer in 1943 opgevolgd door een veel grotere Rode Kruiseenheid die hier kwam "uitrusten". Die groep werd wel ingekwartierd in de woningen van de families Schuffel, Klaas Ooms, Klaas de Hart, Jaap Lely, Jaap Jongejans, Jaap Edam en de wed. Schouten, waarbij de bewoners elders onderdak moesten zoeken.

Die groep is ongeveer één jaar in Scharwoude gebleven.

Voor de onderduikers in het dorp, op het station bij twee families, in de dorpsstraat en op boerderijen, was dit niet ongunstig.

De Grüne Polizei die in Oosthuisen was gelegerd en voordien actief geweest was in het opsporen van onderduikers kreeg geen toegang tot het dorp omdat de commandant van de Rode Kruiseenheid geen Grüne Polizei in zijn gebied duldde. Daardoor was het betrekkelijk rustig in het dorp. Het contact van de bezetters met de bewoners van Scharwoude was redelijk goed; er werden zelfs voetbalwedstrijden tussen Duitsers en onderduikers georganiseerd. In de schuur van Klaas Ooms werd door een vrouw uit Hoorn gekookt en die ging ook meezwemmen met de Duitsers. Met een wat oudere man, Wilhelm, was enig contact. Deze man had voor de oorlog een eigen transportbedrijf waarvan tijdens de oorlog alle voertuigen en paarden voor het leger waren gevorderd. Hij was al vijf jaar van huis, wist niets van vrouw en kinderen en was de oorlog spuugzat.

Eten en brandstof.

Langzamerhand werd de voedsel- en brandstofsituatie wel steeds slechter. Uit de Oudendijker melkfabriek werd eten aangevoerd dat vanuit huize Lely werd gedistribueerd. De kwaliteit was niet altijd goed. Soms een waterige bonensoep, soms stampot kool met aardappels waar de schil nog omheen zat. Deze maaltijden waren bestemd voor de dorpsbewoners maar veel hiervan werd weggegeven aan de etenshalers op weg naar de Wieringermeer en andere delen van West- Friesland. Als de kwaliteit redelijk goed was waren de uitdelers een beetje zuiniger zodat er wat meer overbleef om zelf te eten.

Eén keer per jaar, rond oud en nieuw sloot een kennis van de familie Lely die bij het PEN werkte clandestien de elektriciteit even aan en dan werd er door vader Lely van aardappels en bietenstroop brood en bolussen gebakken- alleen al de geur was heerlijk. In de laatste periode van de oorlog was er geen elektriciteit meer voor de burgers en knoeide iedereen met andersoortige verlichting zoals olielampjes, carbidlampen en fietsdynamo's

Een keer in een donkere nacht werd met man en macht een boom omgezaagd en in stukken bij Lely op zolder opgeslagen waar het verder verzaagd en verdeeld werd. De kleinere takken waren na het zagen al zorgvuldig weggehaald.

Warmte was een groot probleem. In school was het koud als je kwam en sommige dorpsbewoners hadden ook thuis problemen.

Dat merkte de moeder van Jaap toen ze bij het bejaarde echtpaar Keuter op bezoek ging. Die hadden voor de oorlog een klein broodventerswijkje en een vertegenwoordiging van Hille beschuit en moesten nu rondkomen van fl. 5.- steun per week van de kerk. En als je dan op zondag niet in de kerk aanwezig was werd er gedreigd met inhouding van de steun. Ze bleken in de kou te zitten omdat ze geen brandstof meer hadden. Gedurende de rest van de winter zijn ze toen overdag in huize Honijk opgevangen Zo hielp je elkaar. Tenslotte had de vrouw van de bakker ook altijd een aandeel gehad in de organisatie van Nutsavonden in een van de wachtkamers van het station en zich dus voor de gemeenschap ingespannen.

Annie Bolluit vertelt ook nog over de hongertochten vanuit de steden. Een Chinese man was zo uitgeput dat hij eerst maar eens bij de kachel werd gezet om een beetje op verhaal te komen. Ook heeft een groepje mannen eens bij hen overnacht omdat ze na Spertijd pas in het dorp aankwamen op de terugweg uit de Wieringermeer.

Haar eigen moeder toog ook naar de Meer om daar "aren te lezen" (= uitzoeken) die in de koffiemolen werden gemalen zodat je weer wat meel had.

Onderduikers.

In huize Lely vonden ook twee joodse en een niet joodse onderduikers een plekje. Bij onraad konden ze op zolder door een luik in een kast terecht; pas later hoorde Annie dat dat de schuilplaats voor de "ooms" was. Ook op het station bij de familie De Beer zaten drie onderduikers. Jaap Honijk woonde er met zijn ouders vlakbij, maar hij heeft het pas na de oorlog gehoord. Zijn vader heeft die drie mensen nog een keer tijdens een razzia met z'n bootje naar het boetje van Beunder in het veld gebracht. De knecht van Beunder, Siem Beuving, kwam later bij z'n vader en vertelde: "Ik kom in mijn boetje en zitten daar ineens drie vreemde mensen". Vader Honijk antwoordde "Als je er over praat en het komt de Duitsers ter ore dan word je zelf ook opgepakt." Siem Beuving heeft nooit iets gezegd.

In het laatste oorlogsjaar kwamen zo'n dertig kinderen uit Leiden naar Scharwoude om weer wat op verhaal te komen. Eén van de evacueetjes kwam bij de familie Honijk terecht en z'n zusje werd ondergebracht bij dominee Buiskool. Dat kind kreeg zo'n vreselijke heimwee bij het kinderloze echtpaar dat ze maar met haar broertje in de goederenloods verenigd werd.

De laatste winter.

In de laatste maanden van de oorlog werd dus veel honger en kou geleden. De mensen deden van alles om aan eten en brandstof te komen.

Ergens tussen Scharwoude en Oosthuizen strandde een trein. De locomotief uit Hoorn, die hem uit de sneeuw moest trekken reed ertegen op. Een nieuwe loc uit Hoorn sleepte beide treinen naar het station in Scharwoude. De kolen uit de tenders voor de locomotieven waren een welkome aanvulling op de brandstofvoorraad voor de winter.

Op de ambachtsschool waar Jaap elke dag behalve het laatste half jaar vanwege de Engelse vliegtuigen op een fiets zonder banden naar toe fietste werden kleine noodkachelletjes gemaakt. Ook kookten ze bietenstroop voor de leraren. Omdat een aantal jongens daarmee had gegooid toen de leerkracht even was weggegaan moesten die voor straf met handkracht de draaibank aandrijven. Van gewoon onderwijs was niet meer altijd sprake.

Wel was de school en toevluchtsoord voor 17- en 18 jarige jongens om aan de Arbeidseinsatz te ontkomen. Door de Engelse vliegtuigen die overkwamen werd op alles wat op de weg of op het spoor reed geschoten. Op een dag zag Jaap het bekende rode autootje van een "handelaartje" over de Jaagweg vanaf Oudendijk aankomen. Tegelijk hoorde hij een Engelse jager. De chauffeur kon op tijd uit zijn auto in de slootkant duiken, maar zijn auto was doorzeeft. Bij het station stond een trein en die werd ook onder vuur genomen. Jaap stond bij Klaas de Wit op het pad en zag de hulzen op het grindpad rollen, te heet om op te pakken. Op het station ontkwam Jaap De Beer, die tabaksbladen zat te snijden, in zijn huis ook als door een wonder.

De bevrijding.

Van de bevrijding weet Annie Bolluit nog heel goed dat de bevrijders bij de Beemsterbrug langs kwamen en biskwietjes uitdeelden.

Even ten Z. van het dorp in het IJsselmeer nabij de boerderij van Korver lag een gezonken schip met vim. De Duitse bewakers verdwenen en een stel jongens ging op een zondagmiddag een vim gooi gevecht houden. Leuk voor de moeders! Al die met vim besmeurde kleren. Maar Jaap zag er achteraf toch ook handel in en haalde een karretje vol op. Na jaren, bij het uitruimen van het huis van zijn ouders, kwam er nog zo'n pak tevoorschijn.

De Duitsers in Scharwoude moesten zich in september 1944 verzamelen in Hoorn om nog naar het front in de buurt van Antwerpen te gaan. De Rode Kruisgroep had daar geen enkele behoefte meer aan en die probeerde de boel te saboteren door hun auto's in de prak te rijden na een avondje stappen met overmatig alcoholgebruik. Maar Scharwoude zag ze, compleet met de op de trein geladen beschadigde auto's,

langs komen richting Antwerpen.

Voor ze in het Zuiden aangekomen waren was het echter voorbij. De ordonnans die bij Jaap Edam ingekwartierd was geweest is nog een keer teruggekomen om te vertellen hoe het afgelopen was. Ze hadden ergens in Brabant gecapituleerd.

Nu, 60 jaar na de bevrijding, merk je dat twee Scharwouder schoolkinderen nog vol zitten met herinneringen. Bedankt voor jullie verhalen.

Interview met Annie Bolluit- Lely en Jaap Honijk door

Greet Busman.

GROSTHUIZEN 1940 - 1945

Deze herinnering begint in Middellie waar ik in juni 1918 geboren ben en tot 1941 heb gewoond.

Voor mij was de oorlog zichtbaar begonnen toen ik in mei 1940 om 6 uur zat te melken en de vliegtuigen zag schieten. Ook dat die dag de dorpen wat nu de Zeevang heet, onder water werden gezet. Het water begon al te rijzen. De koeien gingen die dag weg, de onze moesten naar Beets. Hoe het de eerste dagen toen met melken ging was ongeregeld. Dat werd soms in de sloot gegooid, vooral de eerste tijd.

Ook nadat het water ging zakken en de grond te nat was geweest, had men aan hooien niet te denken deze zomer.

Alle militairen waaronder ook mijn verloofde, die in Grosthuisen woonde, werden in augustus 1939 opgeroepen bij de geneeskundige troepen. Zij werden ingekwartierd in een villa in Driebergen. Zo leerde hij en zijn twee dienstmaten Sjuk van Dijk en Arie Kossen de familie van Daatselaar kennen waar zij in hun vrije tijd naar toe gingen. Tijdens de inval van de Duitsers was Henk ingezet in de achterhoede van de Grebbeberg ter verzorging van gewonden.

Na het staken van de gevechten werden alle Nederlandse militairen door het Duitse leger als krijgsgevangenen op diverse plaatsen verzameld. Wij waren een bezet land geworden.

1940 Henk de Reus bij de fam. Daatselaar in Driebergen.

Ik hoorde niets van mijn verloofde en was ongerust wat er met hem gebeurd zou kunnen zijn. Samen met Anna de Reus en de vrouw van Niek Smal hebben wij een auto gehuurd en zijn gaan zoeken. Na enkele kazernes in de stad Utrecht vonden we Niek Smal gezond en wel. Het was veel moeilijker om Henk de Reus te vinden. In de avond vonden wij tenslotte zijn groep in een tentenkamp in Hagestein bij Vianen. Zij waren gelukkig ongedeerd, maar wij mochten ze alleen maar gedag zeggen en even met ze praten, wij moesten weer naar huis terug. Na verloop van weken werden ze in groepen naar huis gestuurd en kwam hij eindelijk thuis.

Riek en Tijmen van Daatselaar hadden na de inval van de Duitsers niets meer van deze jongens, die regelmatig bij ze over de vloer kwamen vernomen. Zij hadden wel het adres van Henk de Reus en zo kon het gebeuren dat Tijmen van Daatselaar een jaar later op een motorfiets eens kijken kwam hoe het met de familie de Reus was. Zo zijn de contacten wederzijds weer hersteld en is altijd zo gebleven.

Zelf zat ik in het begin van de oorlog bij het Rode Kruis van de Afdeling Middelie, Kwadijk en Warder maar dat werd toen opgeheven, terwijl dat al enige jaren bestond en ik een cursus had gevolgd en geslaagd was voor helpster 3de klas. Maar door de omstandigheden was dit misschien de beste oplossing, Alle textiel kwam op punten en verder alles op bonkaarten, daar moest je ook mee leren omgaan. Later werd het nog moeilijker met alles.

In het begin was er wel eens iets zonder textielpunten te koop, maar dat was van korte duur. Alles moest donker blijven, vooral geen licht door laten schemeren en dat was al in 1940. De woning naast het gemeentehuis Grosthuisen 49 werd tijdelijk bewoond door mensen uit Amsterdam Noord, maar in februari 1941 na alle narigheid konden ze weer terug naar hun woning. Wij konden het na hun vertrek van de familie Schuijtemaker huren, dat was voor die tijd al afgesproken.

Toen we in februari 1941 getrouwd waren en 's avonds naar huis zouden gaan, kwam er via de radio door dat na 8 uur 's avonds niemand meer op straat mocht zijn.

Na ons trouwen hebben we daar ongeveer anderhalf jaar gewoond op Grosthuisen nr. 49 naast mijn schoonvader Jan de Reus, dat was een kleine woning en niet geschikt voor een tuindersbedrijf, wat toch wel in de bedoeling lag.

Ondanks de bezetting en de oorlog werd onze 1e zoon Jan eind Februari geboren. In de maand Februari kreeg een kraamvrouw enige knotten van een soort frottéwol wat in gebruik werd. Vanaf 1 maart 1942 kreeg men bij een geboorte van een baby havermoutbonnen cadeau, dat was voor ons jammer genoeg niet weggelegd.

Onderhand hoorden wij dat een woning wat nu Grosthuisen 94 is en toen nr. 74 was vrijkwam, en dat was precies waar we eens op hadden gehoopt.

En inderdaad wij konden het huis met boomgaard huren van Frans Bakker, die er toen in woonde en bij zijn dochter ging wonen in het café (nu de Grost).

We wisten dat er een auto in de dars stond, banden in de kelder lagen, maar dat rook je al en in de hooiberg stonden ook nog vaten met petroleum en benzine. Maar wij wisten dat deze spullen binnen niet al te lange tijd door zijn zwager Ooms weggehaald zou worden. Het was augustus 1942 toen we er in kwamen .

Onderhand kwamen er Engelse bommenwerpers recht over vliegen. Ik was toen echt bang in huis, vooral wat er toen nog in huis lag en dat je toen de schakelaars van de electriciteit ook nog niet kon vinden, het was vaak dat je ze van ver al hoorden komen via Bergen.

Want af en toe werden ze beschoten en kwamen geraakt naar beneden in de Beemster of het IJsselmeer.

De ramen moesten verduisterd worden, dan werd een frame van latten met zwart papier beplakt, die door timmerman Langeberg waren gemaakt. We woonden vaak in de keuken voor de warmte want met alles moest men nadenken. Zo ook wat shag betrof, dat werd tabaksplanten zaaïen, aan een lijn rijgen en laten drogen. Vloei was nog wel om aan te komen of te ruilen, ik heb ook wel iets over rijstpapier of krantenpapier gehoord. Toen heb ik gedacht aan het spreekwoord "Een tevreden roker is geen onruststoker", en dat ondervind je dan zelf in de praktijk. Ook de fietslantarens moesten verduisterd zijn.

De bezetters dachten ook aan zichzelf, er werd veel mee genomen, dat kwam je tot ontdekking in veel winkels.

Zo kregen we te horen van Klaas van Dok waar we naast woonden, dat de burens van der Gulik op 15 januari 1943 25-jaar getrouwd zouden zijn en wij kregen ook een uitnodiging om naar hun bruiloft te komen. Het werd bij Bontje gegeven terwijl alles op de bon was in deze tijd. De wijn die we kregen was zelf gemaakt en het was heerlijk. Daar heb ik van geleerd hoe je wijn moest maken.

En het was goed verzorgd, ook hebben we met de gezamenlijke burens nog voordrachten gedaan. Wel was het zo dat je in de nacht door de ingestelde spertijd niet op straat mocht zijn, of dat na 5 uur weer mocht weet ik niet meer. In ieder geval zijn we 's morgens na spertijd gezamenlijk lopend naar huis gegaan. Onderweg hadden we veel plezier, ik meende dat er nog een oude kinderwagen bij was. Ik weet nog wel dat er een paar boeren de melkbussen aan de weg neer zetten, o.a. Arie de Reus, Klaas Smal en bij Louw Smal.

In Middellie hadden ze bij mij thuis in deze periode ook turf gebaggerd waarvan oom Chris Klok ons een wagen vol bracht, want met de brandstof was het ook droevig gesteld. Zo was het ook met de sokken en ander breiwerk, schapen die waren er genoeg in Middellie, dus een spinnenwiel aangeschaft en spinnen leren, zo zocht je zelf een oplossing voor veel problemen. Ik denk dat het in begin 1943 was dat ik er mee begonnen ben, zo ging dat toen en leerde je ook van mooie wol heel dun garen te spinnen voor truitjes.

Op 27 September '43 werd onze dochter Nel geboren, zo ging ons gezinsleven door ondanks de situatie waarin wij toen leefden. Intussen was de controle door de bezetters scherp en voelde men dat het niet ging zoals hun bedoeling was

Zo begon 1944 en alles maar afwachten wat er nog meer zou gebeuren in het komende jaar.

In het voorjaar kregen we bericht dat we inkwartiering kregen van de bezetters en dat de dars in gebruik zou worden genomen. Ik denk ongeveer in mei 1944, dat we in de loop van een nacht ze hoorden komen en nu maar afwachten wat er kwam. Het was zoveel lawaai net of er iets niet goed ging.

In de loop van de morgen kregen we bezoek van een hoge piet met twee van de bezetters en een jonge Italiaanse krijgsgevangene. Aan de uniformen zag je waar ze bij hoorden, van beroep waren het twee schoenmakers met een Italiaanse hulp. Nadat ze enige maanden bij ons waren gebleven, Beoletto zo heette de Italiaan, moesten ze naar de ziekenbarak naast de fam. Moerbeek. Toen kregen we er een ander voor in de plaats, deze heette Karl en dat was weer een Duitser.

Maar wat zijn werk was wisten we niet, wel dat hij een houten bankje bij zich had, dat wij later van hem mochten houden. Ondertussen werden af en toe de huizen doorzocht, alle deuren werden geopend, alles werd bekeken, ook als ze een fiets vonden werd deze meegenomen. Buurman van Dok had zijn fiets in de sloot verborgen, maar doordat een klein stukje wiel boven water uitstak, raakte hij hem alsnog kwijt.

Ze zochten of er onderduikers te vinden waren, want als de gelegenheid zich voor deed om onder te duiken gebeurde het, en zo leefden we verder van de ene periode naar de volgende.

Na enige maanden vertrokken de ingekwartierde bezetters weer, waarheen bleef onbekend. Intussen gingen er geruchten dat een gedeelte van Nederland vrij was, doch Noord-Holland bleef bezet gebied.

VOEDINGSMIDDELEN VOOR HOUDERS VAN INLEOVELLEN GG 401							
11e EN 12e PERIODE 1944 (1 OCTOBER - 25 NOVEMBER)							
BONNAAR KC 411-412 LAND							
RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE
C95	C95	C91	C89	C87	C85	C83	C81
RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE	RESERVE
C96	C94	C92	C90	C88	C86	C84	C82
Verzorgingsdag	Verzorgingsdag	Verzorgingsdag	Verzorgingsdag	Verzorgingsdag	Verzorgingsdag	Verzorgingsdag	Verzorgingsdag
48	47	46	45	44	43	42	41
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD
48 ^{A(1)}	47 ^{A(1)}	46 ^{A(1)}	45 ^{A(1)}	44 ^{A(1)}	43 ^{A(1)}	42 ^{A(1)}	41 ^{A(1)}
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD
48 ^{A(2)}	47 ^{A(2)}	46 ^{A(2)}	45 ^{A(2)}	44 ^{A(2)}	43 ^{A(2)}	42 ^{A(2)}	41 ^{A(2)}
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD
48 ^{A(3)}	47 ^{A(3)}	46 ^{A(3)}	45 ^{A(3)}	44 ^{A(3)}	43 ^{A(3)}	42 ^{A(3)}	41 ^{A(3)}
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD
48 ^{A(4)}	47 ^{A(4)}	46 ^{A(4)}	45 ^{A(4)}	44 ^{A(4)}	43 ^{A(4)}	42 ^{A(4)}	41 ^{A(4)}
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD
48 ^B	47 ^B	46 ^B	45 ^B	44 ^B	43 ^B	42 ^B	41 ^B
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD
48 ^B	47 ^B	46 ^B	45 ^B	44 ^B	43 ^B	42 ^B	41 ^B
BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD	BROOD

Bonnen voor het verkrijgen van vlees, brood en versnaperingen.

Op een middag kwam buurman Klaas van Dok bij ons, die kon een jong varken kopen bij Siemen Groen en vroeg of wij er ook wat voor voelde om samen het te slachten, dat moest dan gebeuren bij ons in de keuken, want niemand mocht dat weten. Het was namelijk strafbaar om illegaal te slachten. In ieder geval is het allemaal goed gegaan en we hadden ieder een gedeelte van dat varken.

Maar in de steden werd het moeilijk, daar begonnen de mensen te zoeken en vragen om eten. Zo ging bij ons de deur van de bijkeuken open waar ik bezig was en klonk er plotseling "Hae maot hea je nog un maoltje aarepule voor ons?". Dat was echt plat Amsterdams, de toon waarop het gezegd werd vergeet ik nooit meer. Dat waren de eerste drie inwoners uit de stad om eetwaar bij ons te vragen en gelukkig konden we ze alle drie helpen en gingen ze blij naar huis. Voor de oorlog kwamen Harry en Roel uit Amsterdam al vissen in Oudendijk, dus waren ze in deze omgeving niet vreemd voor het zoeken naar eten. Geen van hun hadden antiplof als fietsbanden, maar nog goede banden wat in die tijd uitzonderlijk was. Na de oorlog zijn de contacten met Harry en zijn vrouw en zootje tot hun overlijden altijd blijven bestaan.

Zo kwam er later een jongen van een jaar of twintig en stelde zich voor als Richard, hij kwam eten halen voor zijn ouders in Amsterdam. Hierna kwam hij vaak op de fiets weer terug om eten te halen. Soms kwam hij aan om te slapen en ging dan verder en kwam dan op de terugweg weer bij ons aan en natuurlijk kreeg hij weer eten mee voor thuis. Zo kwam het een keer voor dat er midden in de nacht een steentje tegen het raam tikte. Dat was Richard waar we die avond op gewacht hadden samen met een vriend Irwin Gemmel, Irwin had babywantjes mee die zijn vrouw gebreid had en bestemd waren voor onze dochter Nel, die ze nog steeds heeft. Na de bezetting hoorden pas wat er allemaal gebeurd was met Richard in de oorlog. Hij vertelde toen dat hij Richard van Helvoirt Pel heette en bij de verzetsbeweging in Amsterdam was. Eén keer werd hij door de Duitsers achternagezeten bij Purmerend, maar aan zijn achtervolgers wist te ontsnappen. Drie dagen voor de bevrijding werd hij gevangengenomen en het had niet veel gescheeld of hij was evenals zijn celgenoot ter dood veroordeeld. Na de oorlog kwam hij met zijn gezin nog zo af en toe bij ons op bezoek en vertelde toen dat hij zijn oude beroep van grimeur bij toneel en later bij de televisie weer had kunnen krijgen.

Intussen kwamen er veel meer mensen langs de deur om eten, zo kwam er ook een meneer bij ons langs die wilde een blok paraffine ruilen voor bruine bonen. Nu dat ging door, zo kon ik weer kaarsen maken. Soms kwamen ze al 's morgens vroeg vragen of er nog brood over was. Ik dacht dat ze dan uit de oude melkfabriek kwamen die als slaappleats gebruikt werd. Veel kwamen overdag langs om eten te vragen, en dan is het heel moeilijk om nee te zeggen. Want denk eens even in je had het zelf kunnen zijn. Zo is er bij ons ook nooit iets weggehaald of gestolen, terwijl er toch veel mensen achterom het huis kwamen om eten te vragen. Intussen hoorde je wel dat het schieten ook erger werd en er veel vliegtuigen in de lucht waren. De Wieringermeer ging onder water, zo ook de Zeevang voor de tweede keer. En je hoorde dat de bezetters via de Afsluitdijk gereed stonden om Noord Holland in te nemen. Toen dit stond te gebeuren besepte je heel goed wat voor geluk wij tot heden gehad hadden. Het werd eind april 1945 en het leven om ons heen begon gevaarlijk te worden. Er kwamen later vliegtuigen overvliegen die voedsel dropten in de weilanden. Op 5 mei werd bekend gemaakt dat de bezetters zich hadden overgegeven. Toen was heel Nederland echt helemaal vrij. Zo is 5 mei uit geroepen tot bevrijdingsdag. Maar voor veel inwoners begon het gemis en verdriet nu pas te komen.

We hebben in de hongerwinter van 1944-1945 veel proberen goed te doen, dat geeft je zelf een goed gevoel. Dit zijn mijn herinneringen over die periode.

M. de Reus-Klok, Midwoud april 2005.

ZWARTE HANDEL?

Oom Thijs en tante Stien woonden in Haarlem. Tante was de jongere zuster van mijn moeder. Oom had een heel goede baan bij de KNSM; hij werkte in het Scheepvaarthuis aan de Prins Hendrikkade in Amsterdam. Hij was dus een forens. Alle dagen ging hij met de trein van Haarlem naar Amsterdam en weer terug. Zij hadden geen kinderen gekregen.

Vanaf het begin van de oorlog 1940-1945 lag het scheepvaartbedrijf in ons land stil en oom Thijs kwam zonder werk te zitten. In Haarlem wist hij op het stadhuis een baantje te vinden. Hij kwam bij de uitgifte van de bonkaarten. Zo hielp hij voedsel-, kleding- en brandstofbonnen te distribueren. Het kwam hem al gauw goed van pas.

Aan het einde van 1940 begonnen er al razzia's te komen om Joodse families naar vernietigingskampen te transporteren. Bij oom en tante was wel ruimte in huis en vier mensen kregen een geheime huisvesting op de tweede verdieping van hun huis in de Van Nesstraat. Daar waren twee slaapkamers, waterleiding en een toilet.

Na één jaar stierf een oude heer De Vries en zo'n lijk kon je nergens legaal brengen. Het regende die nacht hard. Tante naaide de dode oude man in een laken en oom Thijs sleepte het 's nachts de Van Nesstraat uit en liet het in een kleine zijstraat achter. De regen wiste meteen alle eventuele sporen uit.

De oude weduwe De Vries ging naar een ander onderduikadres en haar zoon Hans zou bij oom en tante kunnen worden ondergebracht. Hans was verloofd met Eefje en hun fatsoen gebood dat twee geliefden niet ongetrouwd onder één dag konden wonen. Ook daar kwam weer raad voor. Met oom Thijs' positie op het stadhuis wist hij het te regelen dat Hans en Eefje officieel in de echt werden verbonden.

Het leven had zijn loop en na een jaar werd helemaal in het geheim hun zoon geboren. Geen van onze familieleden vermoedde ook maar het minste van het leven in de Van Nesstraat. Als mijn vader en moeder of moeder alleen eens een dag naar Haarlem gingen hielden de vier op de bovenste verdieping zich muistil en het was hen verboden om de waterleiding of het toilet te gebruiken.

Op de fiets, later met een rubberen waterslang als antiplofbanden kwam oom Thijs af en toe naar Grosthuizen, soms vergezeld van een lieve, jonge vrouw Eefje; voor ons een "buurmeisje", om melk, boter, kaas, aardappelen en bonen te halen.

Vader ging bijna wekelijks naar de Purmerender veemarkt en sprak daar zijn zwagers. De drie broers van mijn moeder die alle te Schellingwoude boerden. Zij wisselden dan de nieuwtjes uit. En die waren er wel in die oorlogsjaren!

Vader vertelde dat zwager Thijs de afgelopen week wel tweemaal in Grosthuizen was geweest om eten te halen. Daar hoorden de ooms Jacob, Joh en Fré wel even van op. "Thijs komt ook af en toe bij mij, en bij mij en bij mij" en ze vertelden elkaar wat ze hem, al of niet met een mooie jonge vrouw weer hadden meegegeven.... "Hij zal het toch niet ... Wat deed hij er mee..."

Argwaan groeide; toch maar wat temperen de goedgeefsheid, of wat beter laten betalen.

Drie dagen na 5 mei 1945 durfden de zes mensen in de Van Nesstraat zingend en dansend de straat op. Er kwamen berichten naar Grosthuizen en Schellingwoude. Wat was er toen op de Purmerender veemarkt veel nieuws uit te wisselen!

In 1960 kwamen oom en tante naar Grosthuizen om van hun pensioen te genieten. De beide joodse echtparen Ab en Jetje en Hans en Eefje bezochten hen heel dikwijls.

Oom Thijs was gestorven en tante Stien, inmiddels 90 jaar, was licht dementerende en had nog andere ongemakken. Hen was van de Staat Israël een onderscheiding toebedacht.

Onderscheiding Yad Vashem van Thijs en Catharina Warner.

Uitreiking Yad Vashem door wethouder Bartstra aan mevr. Warner met achter haar de toen ondergedoken echtparen De Vries (l) en Horneman (r).

Mijn vrouw en ik kregen van de Israëliische ambassade een uitnodiging om voor tante en voor oom (postuum) de Yad Vashem onderscheiding uit handen van de ambassadeur in ontvangst te komen nemen. Wij werden ervoor ontvangen in het Instituut voor de Tropen (vroegere Koloniaal Instituut) in Amsterdam en Ab en Jetje en Hans en Eefje waren er natuurlijk bij; gelukkig maar. Tussen al die keppeltjes en zwarte hoeden en pijpenkrullen hadden we ons als vreemdelingen gevoeld. Tante was blij met een prachtig boeket en de Yad Vashem plaquette ligt nog steeds met de papieren die er bij horen bij ons in een doos op de vloering.

D. Schuijtemaker.

HERINNERING AAN DE OORLOG DOOR Herman Knijn

Ik was 18 jaar toen de oorlog uitbrak en werkte bij Simon Loos als bijrijder in een vrachtwagen. Simon Loos had toen een boodschappendienst Spanbroek Hoorn en Hoorn Alkmaar. We kwamen die dag net uit Alkmaar vandaan dat we lawaai boven ons hoorde. We stopten bij een damhek van een weiland en stapten uit. Over het hek konden we zo in de lucht kijken en daar zagen we een luchtgevecht met vliegtuigen die met mitrailleurs vliegveld Bergen aan het bestoken waren. We kregen daar op onze kop dat we daar stonden; "Jullie moeten daar weg want straks loop je het nog op met verdwaalde kogels". Maar je ziet het gevaar niet zo direct en wat daar gebeurde was ook iets waar je met open mond naar stond te kijken. Even later zijn we toch wel weggegaan naar huis.

Nadat de bezetting een feit was kwamen we nogal eens in Alkmaar. Op het Waagplein waren dan vaak een muziekkorps van de Duisters aan het spelen voor die soldaten. Ik vond dat een mooi gezicht en de muziek vond ik ook altijd mooi. "Wir fahren gegen England" was dan de mars die ik vaak hoorde spelen. Lang kon ik niet bij Simon Loos blijven want door mijn leeftijd werd ik opgeroepen voor de arbeidsdienst, ik was in 1922 geboren. Mijn standplaats was Koblenz in Duitsland daar moest ik voor die arbeidsdienst naar toe. Maar werkte je op de bouw dan kreeg je een Ausweis en vrijstelling van die arbeidsdienst. Ik ben toen naar dokter Berman gegaan om te kijken of er een mogelijkheid was om niet in die arbeidsdienst te moeten. Die stuurde me naar de overkant naar Jan Mantel, want die kon me wel verder helpen. Plotsklaps moest ik naar het ziekenhuis in Hoorn vanwege een aandoening aan mijn twaalfvingerige darm. In het ziekenhuis moest ik met een zuster van Rossum naar een badkamer en daar moest ik me uitkleden en ik wachtte tot ze wegging. Ze zei 'Doe je kleren nu maar uit' en ik zei 'Moet je niet eerst weg dan?'

‘Nee hoor’ zei ze ‘Ik blijf hier staan’. Ik vond dat toen beslist geen leuk idee dat ze erbij bleef staan. Ik spaarde toen vliegtuigjes dat waren van die kartonnen modellen en haar broer spaarde ook van die modelvliegtuigjes en dat gaf toen een gezellige praat. Een veertien dagen moest ik in het ziekenhuis blijven en daar kreeg ik bezoek van een buurjongen en die was in dienst bij de Duitsers. Voordat hij kwam kreeg ik van de zuster de waarschuwing dat ik niet zo leuk bezoek kreeg, het was een Duitse soldaat, maar omdat ik hem kende mocht hij doorlopen. Maar doordat bezoek werd ik daar toch nog lelijk op aangekeken.

Ausweis Herman Knijn, werkzaam op het land en vrijstelling van arbeidsdienst.

Bij Jaap Bakker op de Goorn tegenover de kerk ben ik op de bouw gaan werken. Hij was toen voorzitter van de markt, dat was heel wat anders dan als bijrijder op een vrachtwagen, maar die vrijstelling van die arbeidsdienst was ook veel waard dus dan niet zeuren. Simon Loos raakte op een gegeven moment ook zijn auto's kwijt en die ging toen met paard en wagen verder. Op een dag was ik daar op de bouw aan het aardappels spuiten met Frans Vriend samen in de Krom of de Krim onder Ursem bij de Noorddijk en opeens een geratel van een machinegeweer boven ons hoofd. "Kijk uit" zei Frans "pas op d'r komt er een naar beneden". Dat vliegtuig dat naar beneden kwam was een Engels of een Amerikaans vliegtuig, dat weet ik niet zo precies. We zagen dat er bemanning uitsprong, maar niet allemaal want er waren ook doden bij dat vliegtuigongeluk. Dat toestel kwam niet zo ver van ons af vlak bij de Noorddijk op de grond terecht. We waren behoorlijk geschrokken van dat gebeuren want hoe lager hij komt hoe groter dat hij werd, het lijkt dan net of dat hij boven op je terecht komt. Binnen de kortste keren wemelde het van de Duitsers die de boel afzetten en de boel controleerden en meteen achter die piloten aangingen die met de parachute wel uit het vliegtuig wisten te komen natuurlijk.

In Grosthuizen liepen we een keer langs de kerk en de deur stond open. Niemand te zien; landwachters die de toren gebruikten als uitkijkpost waren weg, waarschijnlijk wisselen van de wacht. Wij naar boven, maar toch had iemand ons gezien want op een gegeven moment komt politieagent Jenne Warrink achter ons aan naar boven. "In naam der wet en in naam van de koningin jullie moeten hier vandaan jullie mogen hier niet komen. Als jullie dit nog een keer doen dan doe ik jullie wat". Hij was waarschijnlijk bang dat wij daar wat zouden uitspoken. Wij met hangende pootjes weer naar beneden en zijn toen weer verdergegaan. Wij waren een keer bij Jan Koopman in de Mijzen, die was pastoor, en er was brandhout tekort voor de kachel. "Nou zei Jan dat is niet erg, organiseer maar een schuit dan gaan we wat halen". Wij vroegen en kregen de schuit van Dirk Koning, hij was vrachtaarder in de Goorn. Met zijn drieën, Jan Koopman, oom Rikus Knijn en mijn persoontje naar de Jaagweg een boom omhalen. Dat was een hele operatie want we vorderden al goed en die boom stond al op het punt van omvallen toen er een auto aankwam. Daar zaten Duitsers in maar die hadden daar net geen erg in dat wij daar bezig waren en die boom bleef gelukkig nog staan maar het was wel kiele kiele. Toen ze voorbij waren zijn wij weer verdergegaan en hij viel gelukkig niet op de weg maar van de weg af. Die boom aan moten gezaagd en er mee naar huis gevaren, wij hadden weer brandhout.

Bij van Diepen in Grosthuizen hebben we nog een schaap gehaald, geslacht en wel, en we hadden zelf in de schuur achter het café nog twee biggetjes. Ik woonde toen nog bij mijn moeder in het café op de Jaagweg (café Het Trefpunt). Die biggen werden natuurlijk gevoerd en die werden groot en op een gegeven moment

moesten zij geslacht worden, maar dat vond mijn moeder zo erg, dat kon ze niet. Echte armoede hebben wij niet gekend in de oorlog, zwart kon je hier nog wel aan eten komen. Bij Jaap Bakker kreeg ik een baal tarwe en daar was direct belangstelling voor, men wilden dat ruilen of kopen, maar dat deed je niet, dat lieten we malen en gebruikten het zelf. De groenten die we teelden ging naar de veiling, maar daarnaast ging er natuurlijk ook veel zwart weg. Ieder die die kans had deed dat natuurlijk, want je moest veilen en dat ging meestal naar Duitsland. Tabak telen voor eigen gebruik deden we ook, dat werd gedroogd thuis of in het café en dan snijden. Dit deden we bij Arie Ruiter, maar erg lekker was het niet.

Eind 1944 zag je veel Amsterdammers langskomen om eten te halen.

Oom Rikus was bij moeder in de kost en die bracht kranten rond, de Telegraaf en onder andere de Duitse Zeitung. Als de politie langs kwam en die zag die fiets staan in de hoek met het opschrift Duitse Zeitung dan keken ze niet verder en gingen ze weer, dus dat gaf een voordeel.

We waren een keer gewaarschuwd door de landwacht dat er een razzia op komst was om alle jonge mannen op te pakken. Piet Koning de vrachtaarder en Piet Pronk met zijn zwager, nog iemand en ik waren met zijn vieren of met zijn vijven in de boet op de bouw in de polder schuilgegaan. Van 's avonds een uur of zes tot de volgende ochtend, de hele nacht waren we aan het zwikken om de tijd te doden en in de ochtend weer voorzichtig op huis aan.

Eind 1944 ben ik bij Jaap Bakker weggegaan, ik had geen zin meer in die bouwerij. Toen de oorlog afgelopen was vroeg Jan Mol of ik als bijrijder bij hem wilde komen werken, dat wilde ik wel en later ben ik daar zelf chauffeur geworden en gebleven.

Interview door J. de Reus met H. Knijn, Grosthuisen maart 2005

VLUCHTEN WAS ONMOGELIJK

Trien Bol - Ruys (geb. 1929) was tien jaar oud en weet nog als de dag van gister dat op 10 mei 1940 Nederland betrokken werd bij de tweede wereldoorlog. Vader en moeder Ruys, Trien en haar vijf broers zaten in angstige spanning te wachten op een bericht van hun oudste zoon en broer Teun die opgeroepen was om ons land te verdedigen. Was hij betrokken geraakt bij gevechten? Leefde hij nog? De spanning was te snijden en liep zo hoog op dat op 12 mei Trien voorzichtig vroeg wat voor dag het was. Toen moeder uit wanhoop antwoordde dat ze er geen idee van had zei broer Dirk: "Moe, Trien is vandaag jarig, dat zijn we door alle spanningen helemaal vergeten!"

Na enkele dagen kwam er eindelijk een teken van leven dat Teun veilig was. In Sint Pancras, waar Trien haar kindertijd heeft doorgebracht, werd men langzamerhand geconfronteerd met de bezetting door de Duitsers. Zoon en broer Dirk moest zich melden voor de 'arbeitseinsatz'. Na twee jaar kwam hij met verlof. In overleg met de familie besloot hij zich na het verlof niet te melden en dook thuis onder.

Kop bericht in de krant van juni 1943

Vader Ruys was boer en akkerbouwer en verzette zich van meet af aan tegen het leveren van boerderij- en akkerbouwproducten aan de Duitsers. Mede daarom en omdat er nog een paar flinke knapen thuis waren, inmiddels aangevuld met een onderduiker uit Amsterdam, kreeg het gezin Ruys veel te maken met de beruchte razzia's.

Om zich snel te kunnen verstoppen had vader Ruys met behulp van hun zoons' een groot gat gegraven in de koestal vlak naast de plek waar de koeien stonden. Dit gat werd met een beun afgedekt waardoor het eruitzag als een normale houten vloer.

Als er onraad was kropen de oudere broers met de onderduiker in het gat onder de grond en wachtte daar vaak meerdere uren in spanning tot het sein veilig werd gegeven.

Tijdens een razzia waren de jongens tijdig in hun hol gekropen. Na enkele uren kwam het sein veilig en wilde men nèt het hol uitkruipen toe plotseling een auto met Duitse militairen het erf opreed. Soldaten, onder leiding van een officier, stormde de woning binnen en vroegen vader Ruys waar de jongens waren. Die verklaarde, van binnen barstend van de zenuwen maar uiterlijk kalm, dat er geen jongens in het huis en op het erf aanwezig waren. De officier gaf aan dat, indien bleek dat dit een leugen was, er mensen afgemaakt zouden worden en de boel in brand zou worden gestoken. Vader, moeder en de kleinste kinderen zaten verstijfd van schrik te wachten terwijl soldaten alle ruimten in het huis en schuren onderzochten. Ze vonden niets en reden weg. De ontlading van spanning was groot. Vader Ruys stortte letterlijk in en de angst zorgde ervoor dat niemand 's nachts ook maar een oog dicht kon doen. De jongens in het hol hadden het door hun lange verblijf erg benauwd gekregen maar waren uiteraard dolblij dat ze niet gesnapt waren. De spanning hield de familie nog weken daarna in de greep!

Nieuwjaarsvuurwerk klinkt nog steeds als mitrailleurvuur

Trien moet, zestig jaar later, tijdens het afvuren van feestelijk vuurwerk altijd terugdenken aan een verschrikkelijke gebeurtenis die aan het eind van de oorlog tegenover hun huis plaatsvond.

Uit de hele streek waren verzetsmensen gearresteerd. Het gerucht ging dat deze verzetsstrijders in Sint Pancras zouden worden gefusilleerd. Toen moeder Ruys op enig moment een vrachtwagen aan zag komen rijden met daarin onmiskenbaar een aantal gevangenen deed ze snel de overgordijnen dicht om niet geconfronteerd te hoeven worden met de vreselijke werkelijkheid.

Verstijfd hoorde de familie hoe de gevangenen enkele tientallen meters voor het huis van de familie Ruys door mitrailleurvuur om het leven werden gebracht. Het is een geluid dat Trien haar verdere leven nooit meer zal vergeten

Toen Trien later trouwde met Cor Bol bleek dat ook deze zijn portie van de oorlog had meegemaakt. Cor was als jonge schilder werkzaam bij schildersbedrijf Dirkmaat in Heerhugowaard. Dit bedrijf moest ook werkzaamheden verrichten voor het Duitse leger. Cor weigerde dit te doen en werd opgepakt en voor de 'Arbeitseinsatz' naar Brunswijk (Braunswich) gebracht waar hij leefde in een gevangenkamp en moest werken in een fabriek waar ze vliegtuigonderdelen fabriceerden. Tijdens hevige Engelse/Amerikaanse bombardementen mochten de Duitsers schuilen in kelders. De buitenlanders moesten zelf maar een goed heenkomen zoeken. Dat was meestal onder een nabijgelegen brug waar Cor menig angstig uurtje heeft beleefd. Ook hun barak werd eens geraakt en brandde geheel af inclusief alle persoonlijke dingen van de Nederlanders die daar huisden. Het verlies aan de weinige persoonlijke dingen die je om je heen had verzameld was groot. Om toen weer aan enige bruikbare kleding te komen vereiste inspanningen die we ons nu, in deze wereld van overdaad, niet kunnen voorstellen. Door de slechte voeding (kool en koolsoep) verloor Cor de broodnodige weerstand en werd ziek. Toen het kamp werd bevrijd en er daardoor een spontaan feest ontstond kon Cor daaraan niet meedoen. Achteraf zag hij dat als een groot gemis. Cor zijn conditie was zo slecht dat hij eigenlijk opgenomen zou moeten worden in een ziekenhuis. Maar hij en zijn kampvrienden besloten om met behulp van een oude kar, waar Cor op kon liggen, de reis naar huis aan te vangen. Onderweg naar huis kwam men in Hardenberg aan waar besloten werd om Cor, die steeds zieker werd, op te nemen in het daar aanwezige noodhospitaal. Na drie weken was Cor weer aangesterkt en mocht op weg naar huis. Zijn dorpsvrienden en medegevangenen hadden bij hun thuiskomst gewacht met het uithangen van de vlag 'We vlaggen pas als Cor ook thuis is!' Een mooiere thuiskomst kon Cor Bol zich niet wensen.

"Laten we leren uit het verleden en er oor zorgen dat onze kinderen en kleinkinderen nooit dit soort gruwelijke tijden meer mee moeten maken!" zijn de laatste woorden van Trien bij dit interview. Ik sluit me daar volledig bij aan!

Cor Bol is in 1998 overleden. Trien woont, sindsdien alleen, op Het Veer nummer 22 in Avenhorn.

André de Reus

WAT IK NOG WEET OVER DE JAREN 1940-1945

Op 10 mei 1940 was het prachtig weer. Vlak voor de pinkstervakantie. Wij werden wakker van enorme knallen, Schiphol werd aangevallen. We zagen enorme rookpluimen na iedere knal. De radio melde dat het Duitse leger ons land was binnengevallen. Als het luchtalarm ging, niet op straat gaan. Niet voor de ramen gaan staan en de ramen beplakken met stroken papier. Dit voor het geval er een bom vlakbij zou vallen, de scherven van de ramen bij elkaar bleven. Ik was toen acht jaar en we woonden in Amsterdam oud-zuid. Hemelsbreed niet ver van Schiphol.

Eerste Pinksterdag was het moederdag. We mochten niet op straat en ook niet op het balkon zitten, de ramen moesten dicht blijven. Zaterdag voor Pinkster mochten we even boodschappen doen, we stonden bij de kruidenier in de winkel toen het luchtalarm afging. Een enorme dreun en later nog een tiental.

Er was een bom op de Herengracht gevallen. We hebben een paar uur daar gestaan, tot het weer veilig was. Na de capitulatie ging, heel vreemd, het leven weer zijn gang, naar school en naar het werk. Er kwamen steeds meer dingen op de bon. Als we op school waren en de sirenes loeiden, moesten we onze jas van de kapstok pakken en beneden in de gang op de grond wachten tot het 'veilig'-signaal klonk.

De persoonsbewijzen kwamen vanaf veertien jaar, en moest je verplicht op zak hebben. Geregeld naar het distributiekantoor voor nieuwe bonkaarten. De kleding ging ook op de bon en voor grote dingen b.v. jassen en schoenen moest eerst een vergunning worden aangevraagd. Eén paar per jaar.

In de jaren '42 werden scholen gevorderd om het Duitse leger te huisvesten. Twee scholen moesten in één gebouw, dus we gingen in ploegen naar school. De ene week van 8-12 uur en de andere week van 1-5 uur. Als we de middagploeg hadden moesten we 's morgens in de rij gaan staan bij de groenteman. Dan waren we er vlug bij als hij van de veiling kwam, dat was meestal om elf uur. Door de spertijd konden ze leveringen van buiten pas na 6 uur beginnen. Later ging de groente ook op de bon en ging het wat beter. In die tijd kwamen ook de verboden voor Joodse mensen om in openbare gelegenheden te komen. De kinderen moesten van school af en naar speciale Joodse school. Ook mochten ze niet meer in de tram en maar een paar uur per dag in de winkels. Ook kwam de verplichting een gele ster te dragen. Joodse mensen in een mooi huis werden verbannen naar een achterbuurt. Er kwamen NSB'ers in hun huizen wonen en hoge Duitse militairen. In de loop van '43 werden de joden uit hun huizen weggehaald. Meestal 's nachts met veel lawaai en geschreeuw. Onze burens in het benedenhuis werden ook zo weggehaald. Later ging het ook overdag. Lees het boek "Het bittere kruid" van Marga Mingo. We stonden er als kind bij als er weer een gezin uit huis werd gehaald. 's Nachts werden de mensen met verduisterde trams vervoerd.

Wij woonden vlak aan de Stadionweg, daar reed en rijdt nog steeds lijn 24. Ik deed het verduisteringsluik voor mijn raam weg en zag die schimmen over straat lopen. Er was n.l. geen openbare verlichting meer en alle ramen moesten afgedekt zijn met zwart papier. Er mocht geen straaltje licht naar buiten komen. Op een vroege ochtend in juni '43 reed er een geluidswagen door de straat die riep dat alle Joden die nog thuis waren klaar moesten staan. De "Arische" bevolking moest binnenblijven. Er kwam huis aan huis, ook bij ons huiszoeking naar onderduikers. Er stond een soldaat met geweer in de gang. De nachten waren heel onrustig, vaak ging het luchtalarm af en waren er enorme schietpartijen. De volgende dag gingen we naar granaatscherven zoeken, die overal op straat lagen. De trams reden op zondag niet meer. Later ook 's avonds niet meer. We wonden eraan om door donker op weg te gaan. We hielden nauwkeurig bij of de maan zou schijnen. Je wilde toch wel eens op visite. De kleding werd armoedig. Wij als kinderen moesten in afleggetjes van oma's en tantes lopen, zo'n beetje op maat gemaakt. Van drie jurken één. In die tijd moesten jonge mannen verplicht in Duitsland werken. Wie dat niet deed werd opgepikt. Zo kwamen er veel onderduikers. De Noord-Oostpolder kwam droog en daar zijn veel onderduikers aan het werk gegaan. De Duitsers waren bang voor die natte grond. Ook in West-Friesland kwamen veel onderduikers. Er was een waarschuwingssysteem als er controle kwam. Vooral met de kermis was het voor die jongens zwaar om binnen te blijven. Er kwamen razzia's om jongens op te pakken van 18 tot 30 jaar. Hele buurten werden uitgekamd daarvoor.

Zo raakte de samenleving ontwricht. Evengoed ging de voetbalcompetitie door, werden concerten gegeven, alleen met mensen die lid waren van de cultuurkamer en geen "Entartete" (= ontarde) muziek speelden. Veel boeken werden verboden, o.a. De Zoon van Dik Trom en natuurlijk Joodse schrijvers.

Het was voor ons een verzetje op zondag naar het Olympisch stadion te gaan, naar atletiekwedstrijden. Op een zondag in Juli in '43 toen wij er ook waren, werd het stadion omsingeld door een enorme troep moffen en NSB'ers met geschut en geweren. Niemand mocht er meer uit. De mannen moesten een bepaalde kant op en

de vrouwen en kinderen mochten eruit. Alle mannen werden op hun persoonsbewijs gecontroleerd en zo werden er onderduikers en jonge mannen opgepakt voor werk in Duitsland. Mijn vader was toen al in de veertig, dus die kwam gelukkig na een paar uur weer thuis. De fietsen, radio's, kerkklokken, koperen voorwerpen alles moest worden ingeleverd. Zelfs grote honden. Die werden in de oorlog in Rusland gebruikt om in mijnenvelden mijnen te laten ontploffen.

Het ergste begon na de zomer van 1944. De spoorwegstaking begon, dus geen aanvoer van voedsel meer en brandstof. De beurtschippers brachten nog wat en de mensen gingen op pad om bij de boeren op het platteland wat zien te krijgen. Vaak stond er bij de pont over het IJ de Landwacht die alles in beslag nam. De rantsoenen werden steeds minder en in november begon het nijpend te worden. Het gas en licht werden afgesloten, er was nauwelijks brandstof en de noodkacheltjes kwamen in de kamers. Daar werd op gekookt, suikerbieten, koolraap en gewone kool. Stinken dat het deed! Begin '44 kregen alle lagereschoolkinderen via het Rode Kruis een paar weken iedere dag een sinaasappel. Die mocht alleen op school gegeten worden om te voorkomen dat ze in de zwarte handel terecht kwamen. We waren al bijna vergeten hoe zo iets smaakte. Ik zat toen in de eerste klas van de Mulo en moest naar school vlak bij het Concertgebouw. We liepen langs de De Laïressenstraat en omdat er geen auto's meer waren moesten gevangenen vanaf de gevangenis bij het Haarlemmermeerstation via die straat naar het gerechtshof in het centrum. Ze liepen met boeien aan elkaar met een paar agenten ernaast op de fiets.

Er werd geen vuil meer opgehaald, de riolering deed het niet meer zo goed en een heleboel bomen sneuvelden voor brandstof. Oude huizen werden uitgebroken, alles wat er aan hout inzat ging eruit. De centrale keuken kwam, per persoon een halve liter soep of een vies brouwsel. Iedere dag om vier uur moesten wij het halen. In de rij staan natuurlijk. Het eten kwam vaak uren te laat. Brood was nog maar een half per week, als de bakker tenminste genoeg meel en brandstof kreeg. Ook in de rij staan. Eén ons kaas per persoon per week. Melk alleen voor de kinderen, één liter per week. Begin januari 1945 werden alle rantsoenen gehalveerd. Op een vrijdag stond er een ziekenwagen voor de deur, met de mededeling van vage kennissen uit West-Friesland dat we meekonden. Een brief van hen was niet aangekomen, de post werkte nog nauwelijks. De chauffeur moest mensen ophalen uit het Van Leeuwenhoek ziekenhuis en zo konden mijn broer en ik gelijk mee. Hij is de mensen eerst uit het ziekenhuis gaan halen, in die tijd hadden wij, mijn broer en ik en mijn ouders kleren in een koffer gegooid en ik mijn schoolboeken. Mijn broer kwam terecht in Noord-Scharwoude en ik bij een broer van die mensen in Barsingerhorn. Daar ben ik tot eind juni geweest, mijn broer kwam pas in augustus terug. Het was een bizarre reis naar Amsterdam, met een melkschuit, op een handkar en tenslotte gelift met paard en wagen. Openbaar vervoer was er nog niet. Veel mensen herkenden mij eerst niet. Zo dik en lang was ik geworden. Met mijn pleegouders heb ik altijd contact gehouden. Ze leven nu niet meer. Toen ik bij ze kwam woog ik 29 kilo en toen ik wegging 48 kilo. Ze hadden eer van hun werk. Pas in september draaide alles weer een beetje normaal. Nog wel eten op de bon, maar het werd steeds royaler. Vooral toen er weer echte thee en koffie kwam. In 1952 ging als laatste de koffie van de bon en werd het hele distributieapparaat opgeheven.

Dit waren enkele herinneringen aan een bijzondere tijd. Er is nog veel meer over te vertellen, maar dan heb ik nog wel 10 blaadjes nodig

Wil Boom-Rempt, Avenhorn April 2005

WAPENSMOKKEL IN GROSTHUIZEN

Moeder Nel de Reus - de Ruiter lag, vanwege een niet geheel vlot verlopende zwangerschap, in bed en keek uit op de voor het huis lopende dorpsstraat.

Enkele uren daarvoor waren enkele jonge mannen uit De Streek met jute zakken aangekomen welke op de bovenverdieping van ons huisje in Grosthuisen, nummer G12, werden gedeponereerd. Het waren wapenonderdelen die gedropt waren door Engelse vliegtuigen.

Vader Wijbrand de Reus knutselde met enkele andere dorpelingen, de wapens in elkaar en verstopte ze tijdelijk op de zolder van het huis.

Enkele dagen later bracht vader Wijb, geassisteerd door enkele andere dorpelingen, de wapens naar Purmerend. Daar werden ze gebruikt door de verzetsgroep van 'rooie' Jo Muusses.

Het aanzien van langslappende Duitse soldaten en tegelijkertijd horen hoe boven op zolder wapens in elkaar

werden geklikt werd mijn moeder teveel.

Op sterk advies van dokter Koppen, die zei: 'Wijb, als je een gezond kind wilt krijgen en een gezonde vrouw wilt houden adviseer ik je dringend om met de wapensmokkel te stoppen' besloot mijn vader met de activiteiten te stoppen.

Op 1 februari 1945 werd ik geboren en op 5 mei 1945 was de oorlog over.

Als kind heb ik veel meegekregen van de spanning en ellende die de oorlog met zich meebracht. Ik ben opgegroeid met duidelijk anti-Duitse gevoelens.

Eerlijkheidshalve zei mijn moeder echter ook altijd: 'Och kind er waren ook wel goeie Duitsers hoor!' waarna ze altijd weer vertelde hoe een Duitse soldaat, tijdens een razzia, met de bedoeling mijn vader op te pakken, tegen haar zei:

'Mevrouw maak u maar niet zo druk, ik doe net alsof ik uw man niet kan vinden. Ik moet dit doen maar doe het echt met tegenzin!' (uiteraard in het Duits).

Een ander fenomeen waarover ik best veel nagedacht heb was het feit dat mijn vader actief betrokken was bij het verzet terwijl een broer van hem heel duidelijk aan de kant van de Duitsers stond en dat zij dit bovendien van elkaar wisten.

Mijn moeder heeft vele malen mijn vader gevraagd te stoppen met het verzetswerk omdat ze bang was door zijn broer te worden verraden.

'Nee Nel', antwoordde mijn vader steevast 'ik weet zeker dat hij mij nooit zal verraden!'

Dat is ook zo gebeurd. Na de oorlog was gedurende een aantal jaar de relatie tussen mijn vader en zijn oudere broer bekoeld omdat de wonden van de oorlog toch hun sporen achterlieten.

Als kind begreep ik daar niets van. Ik speelde immers met mijn neefjes en kwam bij oom en tante over huis om een glaasje limonade te drinken na het spelen.

Gelukkig is de relatie jaren later genormaliseerd en hebben ze elkaar altijd weer normaal kunnen ontmoeten.

Het huisje in Grosthuisen met het toenmalige huisnummer G12 is in 1974 door brand verwoest.

Op die plek staat nu het fraaie huis van Nico Oud en Carla van der Hulst.

André de Reus

NAAR FRIESLAND.

Ik ben geboren in 1925 in Amsterdam en daar opgegroeid.

Het was Februari 1945 koud en geen eten meer in huis. Werk was er ook niet meer, we werden op wachtgeld gezet. Dus ging ik voor mijn moeder en zuster proberen eten te krijgen. Daarvoor moest je wel uren in de rij staan. En dan mocht je blij zijn als je een klein zakje gedroogde tuinbonen kreeg. De toestand werd steeds erger tot dat ik van een vriendin hoorde dat er in Friesland nog eten was, maar ja dan moest ik er wel naar toe. Mijn moeder maakte wel bezwaar maar ze heeft uiteindelijk toch toegestemd dat ik zou gaan.

De buurman heeft toen de weg voor mij uitgeschreven die ik lopen moest.

Bep van Kooten bij de fam Dijkstra in Oldeboorn.

Ik ben dus via Amersfoort - Putten - Zwolle - Meppel – Steenwijk - Heereveen naar Oldeboorn gegaan. Daar heb ik vijf dagen over gedaan. Onderweg heb ik in Putten nog een luchtaanval meegemaakt, daar heb ik twee uur onder een boerenkar gezeten. Ook moest je zorgen dat je voor acht uur van de straat af was want dan was het 'speruur' en mocht je niet meer op straat zijn. We konden onderweg in een Rode Kruis huis terecht daar kreeg je dan voor een gulden een bord eten en een strozak om te slapen. Daar zaten we dan onze kousen te stoppen om de volgende dag weer verder te gaan. Zoals je uit mijn brief wel leest was ik niet de enige die op stap was. Vele mensen waren op weg voor eten. Mensen die onderweg eten gehaald hadden bij de boeren, werden onderweg door de Duitsers aangehouden en het beetje eten dat ze hadden werd weer afgepakt en stonden ze weer met niets. Zo ben ik dan in Oldeboorn gekomen, hoe ik dat heb volgehouden weet ik eigenlijk niet maar als je honger hebt dan wil je wel. Toen ik bij de fam. Dijkstra binnenkwam stond er op het fornuis een grote pan bruine bonen en een pan met spek. Wat heb ik toen gegeten! Ik ben door die mensen goed ontvangen en later ging ik ook helpen op de boerderij. Eind september 1945 ging ik weer naar huis, maar ik kom nog steeds in Friesland want dit vergeet je nooit meer.

Bep van Kooten, De Goorn.

HONGERTOCHT NAAR TWENTE

In de winter van 1944-45 werd de tocht gemaakt per fiets vanuit Utrecht waar ik met mijn ouders woonde, samen met onze vroegere dienstbode, die ook een hongerend gezin had. Zij had 3 jonge kinderen, waarvan de jongste vier maanden was en nog borstvoeding kreeg. Onze fietsen hadden nog een achterband met lucht (reparatiespul mee) en het voorwiel was voorzien van een op breedte gesneden stuk autoband. Het waren bovendien herenfietsen, die waren steviger met vracht door de verbindingsstang van de wielen. Er moesten wat ruilobjecten mee, dus het laatste pak koffiebonen en een stukje zeep en een hoeveelheid bewaarde kinderkleding van mijn jongste zus. We fietsten eerst vanuit de stad richting Amersfoort, langs de grote weg liep een fietspad (geen verkeer op de grote weg) en we moesten steeds goed luisteren of er geen gezoem vanuit de lucht kwam. Westelijk, dat waren dan de naderende Engelse vliegtuigen op weg naar Duitsland, maar ze beschoten ook alles op de Nederlandse wegen. Langs het fietspad waren zo af en toe "mangaten" gegraven (een rond mangat ± 1,50 m diep) waar men zich in kon verstoppen bij een luchtaanval, want er werd op alles geschoten wat bewoog op de weg.

Ondanks alles probeerden de boeren die langs de weg woonden toch nog hun bedrijf gaande te houden en moesten ze wel van de hoofdweg gebruik maken. Het noodlot sloeg toe, een boer met een paard en kar met hout bemerkte te laat dat er vliegtuigen aan kwamen. Wij hoorden al enige tijd het naderende gezoem en plotseling een duikvlucht en een aanval op de boerenwagen. Wij lieten onze fietsen vallen en doken in de mangaten. Nadat de vliegtuigen weer vertrokken waren durfden we weer de weg op, maar helaas de boerenwagen was geraakt, het paard dood maar de boer was nog net ontsnapt. Vreselijk om te zien en gelukkig kwam er voor de man hulp en wij wilden zou gauw mogelijk weg, dus de fietsen opgepakt richting Amersfoort. Daar was een Rode Kruispost die ons voorzag van een kop warme aardappelsoep en toen op weg naar Harderwijk en altijd maar luisteren naar vliegtuigen. Langs Putten, waar zoveel mannen zomaar gefusilleerd waren, zonder vorm van proces, waarschijnlijk een vergelding voor iets wat de Duitsers niet welgevallig was. Zonder verdere obstakels (geen oponthoud bij de IJsselbrug) vanaf deze kant kwamen wij in Zwolle aan bij familie waar we een nacht zouden blijven om de volgende dag Twente te bezoeken. En zo gebeurde het na een flink ontbijt (veel pap en eigen gebakken brood) gingen we per fiets de provincie in. Velen waren ons voor geweest, dus het was bedelen met verhalen om wat rogge of tarwe los te krijgen, geld wilde men niet, alleen ruilen met kleding en het laatste pak koffiebonen. Denkend aan mijn magere vader ruilde ik ook nog textiel voor een konijn! Er was ook nog keuze en ik mocht er een aanwijzen, die 's avonds het leven liet, vreselijk om nu aan te denken, maar de thuisblijvers waren er zeer gelukkig mee. We keerden weer terug met gevulde zakken (tarwe, rogge) naar Zwolle, sliepen er weer een nacht bij oom en tante en de volgende dag gingen we huiswaarts in de hoop dat we veilig en wel de thuisbasis zouden bereiken, er was echter een groot obstakel (n.l. de IJsselbrug) altijd controle van de Duitsers, zeker op de weg naar het westen omdat ze wisten dat mensen voedsel haalden en dat wilden ze beletten.

Alles werd gebruikt om voedsel te vervoeren, vele kilometers lang.

We gingen op pad, mijn oom ging tot de brug mee (hij had een vrijstelling door zijn werk om de straat op te gaan) en of 't noodlot ons parten speelde, wij werden aangehouden voor de brug, fietstassen open maken, het mes in de zakken met graan, alles stroomde op de weg en werd opzij geschopt (het huilen stond ons nader dan het lachen)! Mijn oom nam ons mee terug om van de schrik te bekomen dus dat deden we en kregen toen uit eigen voorraad een hoeveelheid graan mee, in de hoop dat de IJsselbrug deze keer ons meer geluk zou brengen en dat was zo. Er waren andere bewakers bij de brug, die deden een oogje dicht en we kwamen de IJssel over.

De terugweg verliep zonder grote moeilijkheden, maar we moesten wel een paar keer voor laag vliegende vliegtuigen de mangaten in. Ook kwamen er regelmatig V1 raketten over die afgevuurd waren in 't oosten om doelen in Engeland te raken, maar het ging soms wel eens mis onderweg. Dus we waren blij als we ze niet meer hoorden. De Rode Kruispost in Amersfoort was weer ons doel en 't was al vrij laat geworden, zodat we graag wilden overnachten, want bij donker op straat was verboden. Er was gelukkig nog plaats, een stromatras, een kop soep en proberen wat te slapen (niet uitkleden !!). Volgende dag na een stuk roggebrood weer op de fiets naar Utrecht, waar mijn ouders blij waren me weer te zien. Ik had wel jeuk, dat begreep mijn moeder goed, die zei "Ga maar gekleed in 't bad staan!", koud water laten lopen (gas was er maar een paar uur om te koken) en dan zie je wel hoeveel ongedierte (vlooiën) ook honger hadden. We hebben het graan in de koffiemolen gemalen en op 't potkachtje (in de kamer) ervoor toen een heerlijk brood van gebakken. Later in de tijd kwamen de voedselpakketten uit de lucht, ook via het Rode Kruis en kerken kon voedsel verkregen worden. In mei 1945 eindelijk vrede.

Y. Aafjes van der Gaast, Grosthuizen.

Krant verspreid door de RAF vanuit Engeland.

Ledenlijst

Avenhorn

I.J. Bezooijen-Koster
J.M. Blankendaal
C. Bos
P.J. de Boer
T.C. Bouwman
M. Braas-Manshanden
B. Deen-Leek
J.N. Dekker-Blank
P. Dikstaal
W. Geel
J.C. Gerritse
H.W. van der Gulik
A. Henneman
W. Jonker
G. Kramer-Porsius
T.H. Laan
C. Laan-Leek
J.C. van Maanen-de Boer
F. Potveer
J. de Reus
E. Rus
D.W. Schoenmaker
E.J.N. Seuren
T. H. Smal
H. Vlaar-Floris
K. Vink
G. Weel
T.W. Wever

Beemster

C. Schuijtemaker
A.M. Schuijtemaker

Berkhout

J.J.M. Besseling
V.M. Dekker
J.R. Peereboom
G.J.M. Zonneveld

Ede

H. Brinkman

Den Haag

Th. Bosma

Dronten

A.E. van den Berg-Schuijtemaker

De Goorn

A. Blank
A. Blom
J. Dekker
N. Dekker
C. Hoek
J. Jurjus
N. Koning
Co Laan
G. v.d. Lee
J. v.d. Lee
F.H. de Rooij
W. Smal
J.T. Wijker-van Diepen

Grosthuisen

Y. Aafjes-van der Gaast
J.J. Bierman
K.J. Bierman
R. Bouwman
G. Busman
G.G. Dolfing
L. van Efferen
T. de Jong-Beemsterboer
M. Knijn-Beemsterboer
J.H. Leeuw
W.J. Mans
D. Rinkel

H. van Rooijen
mevr. N. Ruiten
mevr. P. Ruiten
H.J.A. Ruiten
D. Schuijtemaker
D.C. Schuijtemaker
J. Schuijtemaker.
N. Smal
C.J. Weesie
M. Weesie
M. De Wit-Belkom
S.R.E. Ydo
E. Zuidland

'Gravenpolder

J. Spaans

Heerhugowaard

T.H. Hollenberg

Hensbroek

E.D. Dekker

Hoorn

M. Beemster
mevr. Beoletto-Moerbeek
H. Cornelisse-Beuving

Midwoud

H. Nijholt
M. de Reus-Klok

Oudendijk

M. Kalf
A. de Reus

Scharwoude

M. Bolluit
mevr. Dikstaal-Beemster
J. Dolfing
B. Klaassen
C. Mekkering
A. Koole
J. v.d. Oever
A.A.M. Vader
G.P. Vlaar
P. Weel
R. De Wit
H. v.d. Zee

Spanbroek

L. Vendel

Ursem

K. De Reus

Zwaag

K.D. Goverts

Zwolle

P. de Reus

Frankrijk

G.M. Spaans

I nstellingen

Archief WF Gemeenten Hoorn
Gemeente Avenhorn
Hist. Perspectief
Ver. Oud Hoorn
Westerkoggenland
R.D. voor Monumentenzorg
Westfries Genootschap
Historische Kring Ursem